

Voorwoord

Nadia Fadil

Wat hier voor jullie ligt, is een historisch document. Historisch in de verschillende betekenissen van het woord.

Vijftien jaar strijd

Het is ten eerste een historisch relaas van bijna vijftien jaar strijd voor emancipatie, gelijkberechtiging en gelijkheid. Het voorwerp van de strijd: de islamofobe en discriminerende uitsluiting van gesluierde moslimvrouwen uit het publieke leven en het verzet daartegen. De organisatie: Baas Over Eigen Hoofd, oftewel: BOEH!.

Hoewel er geen officieel hoofddoekverbod bestaat in België (in tegenstelling tot een verbod op de gezichtssluier) regent het sinds de late jaren 80 verschillende bestuurlijke maatregelen tegen dit kledingstuk. Onder de noemer van neutraliteit hanteren scholen en administraties verschillende reglementaire bepalingen die gesluierde vrouwen niet toelaten te werken of te studeren met hun hoofddoek. Maar ook in de privésector zien we vaak bedrijven dresscodes hanteren die gesluierde vrouwen ertoe verplichten te kiezen tussen een carrière en hun hoofddoek. En met deze repressieve stijl staat ons land helaas niet alleen, kijk maar naar Frankrijk, Duitsland, Spanje en Zwitserland, die eveneens restrictieve bepalingen hanteren op nationaal of regionaal niveau. Maar waarom naar Frankrijk of België kijken, en waarom kijkt men niet naar Nederland, Noorwegen, Zweden, het Verenigd Koninkrijk, Italië, Oostenrijk, Denemarken? Daar is het nog altijd mogelijk te studeren of te werken met je hoofddoek, soms zelfs als politieagent.

Dit boek is daarom in eerste instantie een historisch relaas van een gedeelde en solidaire strijd tegen de repressieve maatregelen die jonge en oudere vrouwen beletten hun volle potentieel, als student,

als professional, te benutten. Tegen maatregelen en debatten die vrouwen vernederen, verdrukken en vooral klein willen houden. Door hen telkens te verplichten zich te verantwoorden. Door hen telkens het signaal te geven dat ze er niet bijhoren.

Het collectief BOEH! zag in 2007 het licht in Antwerpen (waar anders?) om een halt toe te roepen aan die dagelijkse vernederingen en pesterijen. Dit boek vertelt het verhaal van deze strijd. De strijd startte niet met BOEH!, zoals de auteurs ook aangeven in het eerste hoofdstuk. Organisaties zoals het Platform Allochtone Vrouwen of het Actiecomité Moslimvrouwen waren al in 2003 en 2004 bezig de strijd aan te binden tegen de 'Patrick Dewaels' van deze wereld. In diezelfde tijd voerde ook het Steunpunt Allochtone Meisjes en Vrouwen binnen feministische kringen een intersectionele strijd voor solidariteit, waarbij antiracisme en het hoofddoekverbod centraal stonden. Het was een boeiende en bruisende periode. Een periode waarin veel bewoog, zowel nationaal als internationaal. In de vroege jaren 2000 werden ook de Arabisch Europese Liga en Kif Kif opgericht, die een gezicht gaven aan een nieuwe gepolitiseerde generatie activisten die niet langer het lijdend onderwerp wilden zijn van de antiracistische strijd.

BOEH! maakt deel uit van dit collectief verhaal. Maar BOEH! is ook een unieke organisatie in dit collectief verhaal door de eenvoudige focus op het hoofddoekverbod. Het hoofddoekverbod wordt hier, terecht, begrepen als méér dan een *single issue*: het is een lens waardoor een waaier aan uitsluitingsmechanismen zoals racisme, seksisme en islamofobie op een structurele wijze zichtbaar worden, en bestreden kunnen worden.

Activisme en zusterschap

En dit brengt mij tot de tweede reden waarom ik dit boek historisch noem. Want het moet een van de eerste werken zijn in Vlaanderen waarin actoren van een antiracistische beweging de geschiedenis van hun eigen beweging schrijven, en hierover reflecteren.

Geschiedenis wordt door de overwinnaars geschreven – zo luidt een gezegde. Voor minderheden en migranten geldt meestal dat de geschiedenis door buitenstaanders geschreven wordt: journalisten, onderzoekers, hobbyisten, maar zelden door de betrokkenen zelf. Maar sinds enkele jaren zien we een tegenbeweging. In het kielzog van de dekolonisatie van het intellectueel leven klinkt steeds vaker en luider de oproep aan de betrokkenen om zélf hun geschiedenis te gaan schrijven. En dit boek doet precies dat. Het is een relaas van een strijd. Door de ogen en met de blik van hen die die strijd hebben gevoerd. Het is dus een andere geschiedenis. Niet de geschiedenis van hen die men ziet en hoort, maar een geschiedenis van hen die men probeert te negeren en te vergeten, en die zich desondanks een weg banen om zichtbaar te zijn en te blijven ageren.

Het boek van BOEH! is daarom vooral een kroniek van vijftien jaar activisme. Het beeld dat ons hier voorgeschoteld wordt, is complex en zelfkritisch. De grote momenten worden gevierd, de energie die de vrouwen dreef – en nog steeds drijft – spat ervan af, maar het is geen nostalgisch of romantiserend naslagwerk.

We worden vooreerst geïnitieerd in de verschillende actievormen die worden gemobiliseerd. De focus op het hoofddoekverbod liet de leden ook toe om een breed scala aan acties op te zetten. Het palet is indrukwekkend: satirische campagnes, betogingen, petitie's, rechtszaken, sociale ondersteuning aan slachtoffers, mediaoptredens, opiniestukken, ... Slechts weinig vrijwilligersorganisaties kunnen zoveel actievormen op hun conto schrijven. Aan het einde van elk hoofdstuk wordt ook deskundig stilgestaan bij de implicaties van de gekozen methodes en worden de belangrijkste lessen die de beweging heeft getrokken op een genereuze wijze gedeeld. En dit allemaal vrijwillig. Gratis en voor niets.

Er wordt ook uitgeweid over de moeilijkheden die de organisatie meemaakte, toen de vrijwilligers een na een begonnen af te haken, uitgeteld door het vele strijden. Er wordt eerlijk verwezen naar spanningen en tegenstellingen in die strijd. Er wordt ook stilgestaan bij wat het betekent in de marge van de staat of de media te strijden, met ongelijke middelen. Vroegere bondgenoten die tegenstanders

werden, tegenstanders die bondgenoten werden. Het is geen eenduidig pad, maar één vol kronkels en onverwachte wendingen.

Het is erg moedig van de auteurs en acteurs om ons toe te laten in deze zones van kwetsbaarheid. Net wanneer de strijd zo ongelijk is, is de neiging vaak groot om het eigenbeeld op te poetsen. Echter, door ons een inzicht te bieden in deze interne complexiteit wordt ook een unieke en eerlijke inzage geboden in wat activisme nu precies inhoudt.

En wat we te zien krijgen, is een collectief van dappere vrouwen aan het werk. Letterlijk: *aan-het-werk*. Want activisme is werk. Engagement is werk. Het is vermoeiend, soms vervelend, vaak pijnlijk, maar essentieel werk. Werk dat regelmatig iemand nekt, sommigen ertoe noopt een stap terug te zetten.

Maar in ruil daarvoor krijg je iets wat je nergens anders vindt: zusterschap. Zusterschap is hier geen loos woord, maar beschrijft een unieke en onvoorwaardelijke band tussen mensen die een strijd met elkaar delen. Die samen hebben afgezien, samen hebben geijverd, samen hebben overwonnen, samen hebben gehuild. En dit zusterschap bij BOEH! is intersectioneel en complex: vrouwen van verschillende leeftijden en overtuigingen, moslima's en niet-moslima's, gesluierd en ongesluierd, het maakt niet uit. Het gaat vooral om die gedeelde overtuiging en inspanning om deze samenleving juist te maken voor iedereen.

Daarover gaat BOEH!.

En daarover gaat dit boek.